ن" به (70) خاڵ کەموکورتییەکانی پرۆژەی دەستوری هەرێم دیاری دەکرێت زیاتر لە (22) هەزار هاوڵاتی کورد لە

رشێکە لە
ـەرلەنوێ
دی ژیانی
گواستنی
ی چینە
شۆڕشێک
ن. کۆمین،
ەوڵەت و
ەی دەسەڵاتی دەوڵەت هۆکاری بوو بۆ ئەوەش چارەنووسی پاریس
ی ناوخۆ لە فەڕەنسا ـ نیسان/ئایاری 1871)
ەی (کۆمین)دا ببێتە پارادایمی (جیهانبینی) بنەڕەتیمان. دەبێ ئەمە
بۆ کێشەکانی ڕۆژانە. ئینجا تەنیا بەم شێوەیە بتوانین سۆسیالیزم
زۆر ڕوون نەبوو و تێگەیشتنێکی باشی لێ دەست نەخرا. ئەگەر
یش بهاتەیە، چەمکێکی سۆسیالیزم هاتە ئاراوە کە بەرگری لەوە
ڕێت، بەڵام دەوڵەت سۆسیالیست نابێت، تەنیا کۆمەڵگا دەتوانێ
باتی 2010)
ە ژێر ناوی "کۆنفیدراڵیزمی دیموکراتی" بەڕێوەیە. کۆمەڵگایەک کە بە
ێ و لە ژێر دەسەڵات و گوشاردا رایدەگرێت، ئێستاکە ڕێکخستنی
ەکات و بەم شێوەیە یەکەمین هەنگاوەکانی ڕزگاربوون دەهاوێت.
ە مێژووی مرۆڤایەتیدا گەلێک شۆڕشی ڕزگاری هەن کە چ بۆ ئەمڕۆ چ
ی خۆبەڕێوەبەرایەتی گەوهەری هەیە. بە تایبەتی کۆمینی (1871)ی
و لە ڕۆژگاری ئەمڕۆشماندا بۆ (عەبدوڵلا ئۆج ئالان) نموونەیەکی

ما (1871) دەسەڵات دەگرنە دەست. سوپای فەڕەنسا لە ئەیلولی (
سێهەمی ئیمپراتۆر دەکەوێتە ژێر دەستی ئەڵمانییەکانەوە و کۆمار
یرکاری ئەڵمانیاوە، حوکمەتی موحافەزەکار بە پێشەنگایەتی (ئادۆڵف
ریس کە لە ناو تابوری پارێزگاری نەتەوەییدا خۆیان ڕێک خستبوو
لە لایەن ئەو ئەفەندییە بورژوایانە بۆ پاراستنی پاریس لە جیاتی
متیازاتەکانی خۆیان هاوکاری ئەڵمانیای داگیرکەریان کردبوو، بە تەنیا
بەرەکانی تابووری پارێزگاری نەتەوەیی بە بەردەوام ناردنی هاوکاری
ی لە نێوان سەربازان و تابوری پارێزگاری نەتەوەیی پووچەڵ کرایەوە.
ی خستە دەست خۆی و ڕاستەوخۆ هەڵبژاردنی هەرێمییان ئەنجام
ی 1871) لە سەر دەسەڵات دەبن. دیموکراسی شورا کە لە پاریس
ی دواتری. کارڵ مارکس بەم شێوەیە باسی دەکات: "کۆمین؛ لەو
لە شارۆچکە جیاجیاکانی پاریس هەڵبژێردرابوون. بەرپرسیارێتی لە
ڕێتەوە، زۆرینەشیان هەڵبەتە لە نوێنەرانی پەسەندکراوی کرێکار یان

زیاتر ...

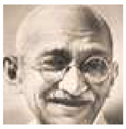
گاندی؛ ڕابەری نیشتمانی گەلانی هیندیستان و یەکێک لە کەسایەتییە گرنگەکانی سەدەی بیستەم

لێکەوتەکانی کۆتایی مێژوو و کۆتایی ئایدۆلۆژیا

دیموکراسی شورا لە مێژوو و لە ئەمڕۆدا

دیموکراسی شورا لە مێژوو و لە ئەمڕۆدا

ڕیکلام؛ شەڕێکی بێ بەرامبەر و داگیرکەرێکی براوەیە

ڕیکلام؛ شەڕێکی بێ بەرامبەر و داگیرکەرێکی براوەیە

کۆمکاری عەرەب؛ پارێزەری دەوڵەتانە نەک نەتەوەکان

هزری دیموکراتیک لە سەرهەڵدانە عەرەبییەکاندا لاوازە

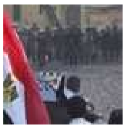
هزری دیموکراتیک لە سەرهەڵدانە عەرەبییەکاندا لاوازە

ەمانتار، بەڵکو دەبوا ببوایە بە دەزگایەک لە ئاستی یاسادانان و
ازێکی دەستی حکومەت بوو، راستەوخۆ لە هەموو تایبەتمەندییە
هەموو کاتێکیش بتوانرێ ئەرکەکەی لێ بسێنرێتەوە. وەک هەموو
کان، دەبوا هەر لە ئەندامانی کۆمینەوە تا خوارەوە بە کرێی کرێکار
ەستیان دەهێنا و کرێی نوێنەرەکانیش لەگەڵ خودی پایەبەرز و
بەتی گوێزەرەوەکانی حکومەتی ناوەندی رزگاریان بوو، نەک تەنیا
ت دەوڵەتیش درایە دەست کۆمینەکانەوە”.
ان خستە بواری جێبەجێکردنەوە. لەناو ئەم پرۆگرامەدا جیاکردنەوەی
نی کرێ، هاوکاریدان بە منداڵ و بێوەژنی ئەو کۆمینگەرایانەی لە
دن لە فڕنەکاندا، بێ بەرامبەر رادەستکردنەوەی ئەو کەلوپەلانەی
متی کە خاوەنەکانیان وازیان لێ هێناوە و...، بەڵام کۆمین جورئەتی
هنێکی گرنگ لە دەستیان دا. لەگەڵ ئەمەشدا هاتنەکایەی دۆخی
شی سۆسیالیستی کۆمینگەراکان کرد. هەروەها کۆمین ناچار بوو
بەرامبەر دوژمنەکانی، قەدەخەکردنی راگەیاندنی بەرەی دژەشۆڕش
اوخۆشیاندا لە شەڕدا بوون، یەکیان گرتەوە لە بەرامبەر کۆمین کە لە
ەوزیان بۆ جەنەڕاڵە دۆڕاوەکانی فەڕەنسا هەڵکرد بۆ لە ناوبردنی
کۆتایی مانگی ئایاردا چونە ناو پاریسەوە و (25,000) بیست و پێنج
لام یادەکەی لە ناو هەموو تێکۆشانە و شۆڕشەکانی دواتردا زیندوو

ود لە بوارە کۆمەڵایەتییەکەیدا نەبوو. مارکس ئەمەی بە نهێنی
ی کرێکار بوو، شێوەی سیاسی ئەنجام وەرگرتن بوو لە بەدیهاتنی
ژ بە چینی داگیرکەر”. چینی کرێکار، نەیدەتوانی تەنیا ساکارانە
ەکانی خۆیدا خۆی بخاتە گەڕ. بە پێچەوانەوە دەبوایە بەر لە هەموو
و بزاوتە کۆمۆنیستییەکانی ناو بزووتنەوەی کرێکاری و لە بەرامبەر
ەڵسەنگاندن بوو، تاکە راستکردنەوەیەکی مارکس و ئەنگلس بوو لە
پارتی کۆمۆنیستدا کردوویانە. هەر چۆنێک بێت، دەوڵەتی بۆرژوازی
کان، ئامرازێکی پێویستیش بوو بۆ سەرکوتکردنی چنی کرێکار. بەم
ی چەکدار لە شێوەی فیدراسیۆنی تابووری پارێزگاری نەتەوەیی لە
ەندێکی تری دەستووری گشتی کۆمین دەکات و بە ”بێ بوار و
لانەی کۆمەڵگادا پێویست بە هێنانەکایەوەی گۆڕانی پەیوەندییەکانی
تەواوی جێبەجێ نەکردبوو. ”باڵادەستی سیاسی بەرهەمهێنەران،
ەوان) ناتوانن لە سەر پێ بمێننەوە”. بەم هۆیەوە کۆمین دەبوو
ە بکردایە، کە لە سەر سەردەستەبوونی چین و توێژەکان بناخەی
بتە کرێکارێک و رەنجی بەرهەمهێنەریش وەک چۆنایەتیەکی چین
رزگاری چینی کرێکار و هەروەها هەموو چەوسێنراواکانی تر ئاماژەی
“فیکرێکی باش” یاخود بانگەشەیەکی ئیتۆپیکی نییە. مارکس کۆی
ەردەگرت. بەم هۆیەوە لە شۆڕشەکانی سەدەی (20) بیستەمدا و
وە ناگەڕێتەوە کە لە بەرنامەی پارتە کۆمۆنیستییەکاندا نوسراوە، هەر
مکرا پێچەوانەی بەرژەوەندییەکانی جەماوەر دەبوونەوە، جۆرەکانی
پێویستییەوە لە تێکۆشانی کردەییدا جێبەجێ دەکرا.
ۆکراتی روسی ـ لە دوای شکستی روسیا لە جەنگی بەرامبەر بە
ژارەکاندا باراند، تەڤگەرێکی بەرفراوانی مانگرتن دەستی پێکرد و ئەو
و، بە مەبەستی هەڵسووڕاندنی کۆردیناسیۆنی “دەستەی
زن، تەڤگەرە سیاسەتییە رێکخراوەکانی ناو شووراکان ئاڵۆزیان بووە و
دەوڵەتی چارییان هەڵدەسوڕان. بەم شێوەیە ئەم راهێنانە گشتییەی
) لاوی شۆڕشگێڕ و سەرۆکی شورای کرێکارانی پیترسبۆرگ وەک
هانی یەکەم لە ئاداری (1917)دا، کاتێ کرێکاران لە بەرامبەر دۆخی
شورای کرێکار و سەرباز پێک هێنرایەوە. هەرچەندە چار سەراوبن
زۆرینە بوون لە شوراکاندا، حکومەتێکی کاتیان شانبەشانی شورا
ەگەڵ ئەوەشدا دەیانویست شوراکان وەک دیمەنێکی کاتی لێک
انی بۆرژوایی ئاساییدا بگۆڕدرێت، کۆمۆنیستەکانی بۆلشێڤیک کە
می “هەموو دەسەڵاتێک بۆ شوراکان”یان دەپاراست. لینین کە لە
تێزەکانی (نیسان)ی نووسی کە پرۆگرامێک بوو بۆلشێڤیکەکان لە
کۆمینی پاریسەوە بەست؛ “نەک کۆمارێکی پەرلەمانی، گەڕانەوەی

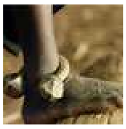
تاکی کۆیلە، کۆمەڵگای نەزۆک

کاپیتالیزم، گەورەترین سوکایەتی بە ژنان دەکات

هەڵبژاردن و ئازادی

هۆکارەکانی شکستی بزوتنەوە چەپەکان لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا

رۆژئاوا لە دیموکراسیەتی وڵاتانی عەرەبی تۆقیوە

دیموکراسی ستانداردی رۆژئاوا هەڵگری دژوازیەکی ریشەییە

ە. بە پێچەوانەوە لە هەموو وڵاتدا لابردنی شوراکانی کرێکارەکان،
، سوپا. موچەیەکی ئاسایی کرێکارێکی لێزان بۆ هەر یەکێک لە و
توانرێ لابرێن".
ەموو خاکی وڵات لەگەڵ داوا ئابوورییەکانی "کرێکارەکانی کشتوکاڵ
ەتەوەییدا کە لە ژێر کۆنترۆڵی شورای نوێنەرانی کرێکاردا و هەروەها
ان لە ژێر ئەرکی شورای نوێنەرانی کرێکاراندا". لە ساڵی (1917)دا
ی جێبەجێکردنی داوا بە پەلەکانی "نان و خاک و سەرکەوتن"ی
و سەردەمەی شۆڕشیان خستە مەترسییەوە. هاوکاری و پشتگیری
اری بوو. دەوڵەتی بۆرژوا، شانبەشانی حکومەتە کاتییەکەی درێژەی
ەرامبەر گەل و کرێکاران و دێهاتییەکان زیاتر دەکرد، بەڵام لە هەمان
کاتێک بۆلشەڤیکەکان لە لایەن سەرۆک وەزیری سۆسیال دیموکرات
هەوڵی ئەنجامدانی کودەتای جەنەڕاڵی پاشڤەڕۆ "کۆرنیکلۆو" و لە
، سەربازان و دێهاتیاندا پەیوەستداربوونێکی گرنگ و بەرفراوانییان
ەڵ باسکی چەپی شۆڕشگێڕانی دێهاتی سۆسیال توانیان زۆرینە
دا بۆ روخاندنی حکومەتی کاتی و بۆ ئەوەی هەموو دەسەڵاتەکان
شۆڕشی ئۆکتۆبەر کۆتایی بە دوو دەسەڵاتیی هێنرا و روسیا بوو بە
ڕێوە دەبرا و لە لایەن هەموو شوراکانی وڵاتەوە پشتگیری لێ دەکرا
جێ کرد، بەم شێوەش راستەوخۆ دانیشتنەکان بۆ ئاشتی دەستی
سەر دێهاتییە بێزەوییەکاندا بڵاو کرایەوە، بانکەکان بە دەوڵەتی کران

Share |

کۆی سەردان: 5766010 لەسەر هێڵ : 1256

chatrpress.com © 2010 | All rights reserved
Info@chatrpress.com | 07480179510
Cetir2010@gmail.com

Created by DotNet